

Initiatiefvoorstel

Lobbyen in Rotterdam inzichtelijk

Mei 2024

Gevraagd besluit:

Samenvattend stellen wij u voor:

- Een openbaar register in te voeren waarin vermeld komt te staan welke rechtspersonen op welk moment leden van het college alsmede een vast te stellen top 20 aan ambtenaren van de gemeente Rotterdam in functie hebben benaderd met als doel het dienen van een kennelijk particulier belang. Het register neemt de vorm aan van een rapportageplicht.
- In publicaties van de gemeente Rotterdam met uitgangspunten voor beleid in een paragraaf de rechtspersonen te vermelden die in navolging van raadpleging door het college advies hebben uitgebracht, teneinde te laten zien welke belangen zijn gewogen.

Waarom dit voorstel? En waarom nu voorgelegd?

In voorkomende gevallen zoeken rechtspersonen zoals bedrijven, verenigingen of stichtingen toenadering tot de gemeenteraad van Rotterdam om besluitvorming te beïnvloeden. Niet uit te sluiten valt dat deze rechtspersonen tevens toenadering zoeken tot het college en de ambtelijke organisatie. Rechtspersonen vormen een belangrijke bron van nieuwsgaring voor gemeenteraadsleden, burgemeester, wethouders en ambtenaren indien zij zich tot hen wenden met een kennelijk particulier belang. Maar zij oefenen daarmee ook invloed uit op besluiten die worden voorbereid en door het college ter vaststelling worden aangeboden, om door de gemeenteraad uiteindelijk in stemming te worden gebracht. De invloed van deze rechtspersonen willen wij inzichtelijk maken, zodat duidelijk wordt hoe publieke besluitvorming tot stand is gekomen.

Het gevraagd besluit bestaat uit twee delen. Wij merken op dat medewerkers van de gemeente Rotterdam soms tijdens dienst worden benaderd door rechtspersonen met een kennelijk particulier belang. Dit kan gebeuren tijdens werkzaamheden of tijdens (semi-)openbare bijeenkomsten, dus waar medewerkers in contact staan met de samenleving. Maar medewerkers kunnen ook op afstand worden benaderd, per e-mail of telefonisch, waarin het belang onder de aandacht wordt gebracht. Verder verstrekt de gemeente opdrachten aan derden die soms vooraf per hierboven omschreven werkwijze in contact met de gemeente zijn gekomen. Dit is niet per se verkeerd, maar het is wél belangrijk om openheid van zaken te verschaffen over de wijze van acquisitie voorafgaand aan opdrachtverstrekking. Daarom achten wij een openbaar register opportuun waarin de benaderingen worden vermeld, mits vermelding in dit register vooraf duidelijk is voor de personen en organisaties die toenadering zoeken.

Wij willen lobbyen tevens inzichtelijk maken middels een lobbyparagraaf in de publicaties van de gemeente Rotterdam waarin uitgangspunten voor beleid zijn vervat. Raadsleden moeten inzicht hebben in de rechtspersonen die invulling hebben gegeven aan de totstandkoming van beleid. De initiatiefnota 'Lobbyen in daglicht: luisteren en laten zien'¹ van de Tweede Kamerleden Bouwmeester en Oosenbrug van 24 december 2015 laat zien dat er ook landelijk behoefte is aan het inzichtelijk maken van lobbyactiviteiten door in een paragraaf bij voorstellen te laten zien welke belangen zijn gewogen. Wij zien graag dat deze paragraaf als verplicht element wordt toegevoegd aan kaderstellende beleidsstukken van de gemeente, met vaststelling van de gemeenteraad.

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34376-2.html>

Relatie met het coalitieakkoord / collegetargets / aangenomen moties / toezeggingen / etc.?

Beantwoording van de schriftelijke vragen van raadsleden I. Elfilali en R. van der Velden (kenmerk 22bb6036²) over 'Hoe staat het vastleggen van de lobbyactiviteiten op het stadhuis van Rotterdam?'

- Beantwoording van de schriftelijke vragen van raadslid J.D. van der Lee (kenmerk 18bb476³) over 'Lobbyparagraaf en lobbyistenregister voor college en gemeenteraad'.
- Gedragscode gemeenteraad Rotterdam 2016⁴.
- Gedragscode voor de medewerkers van de gemeente Rotterdam 2016⁵.
- Regeling integriteit Rotterdamse bestuurders 2016⁶.

Voorts houdt dit voorstel verband met de brede wens van de gemeenteraad om de gemeente Rotterdam het toonbeeld te laten zijn van een transparante en betrouwbare overheid. Een open bestuursstijl waarin burgers kunnen nagaan hoe besluiten tot stand zijn gekomen, is daarvoor van eminent belang.

Toelichting:

Opkomen voor je belang is al zo oud als de weg naar Kralingen. Wij vinden het een goede zaak dat personen en organisaties van zich laten horen als zij menen in hun belangen te worden geschaad door de bedrijfsvoering van de gemeente Rotterdam of door besluiten die de gemeenteraad mogelijk zal nemen. Want zo kunnen bestuurders en volksvertegenwoordigers nagaan wat de eventuele gevolgen zijn van hun handelen. Maar lobbyen is ook problematisch. Dit komt omdat lobbyactiviteiten buiten het democratische besluitvormingsproces plaatsvinden maar wel degelijk invloed hebben op besluiten. Deze invloed is slecht meetbaar. Daarnaast leidt lobbyen tot een onevenwicht tussen de diverse belangen die verband houden met besluitvorming. En de ene lobby is de andere niet. Sommige lobbyisten hebben betere toegang tot bestuurders, ambtenaren en politici dan andere lobbyisten. Het adequaat kunnen wegen van belangen komt hiermee in het geding.

Wij zijn voorstander van het formaliseren van lobbyactiviteiten door rechtspersonen die een bepaald belang kennen in de bedrijfsvoering van de gemeente Rotterdam en de besluiten die de gemeenteraad van Rotterdam neemt of overweegt te nemen. Dit leidt tot meer openheid, openbaarheid en transparantie in de totstandkoming van publiek beleid. Want wij staan voor een echte open bestuursstijl, niet alleen in woorden maar ook in daden. Om die reden pleiten wij voor een lobbyparagraaf in beleidsvoorstellen die het college de gemeenteraad aanbiedt. Ook willen wij dat ambtenaren rapporteren over lobbyactiviteiten die zij tijdens werktijd zijn overkomen tijdens openbare en semiopenbare bijeenkomsten van de gemeente Rotterdam.

Op dit moment zijn er in de Tweede Kamer reeds twee ontwikkelingen gaande of in gang gezet die verband houden met het onderhavige voorstel. Sinds 2012 kent de Tweede Kamer een zogenoemd lobbyistenregister waarin de namen van personen staan vermeld die toegang hebben tot de semiopenbare ruimten van het Tweede Kamergebouw, waar zij in contact kunnen treden met Tweede Kamerleden en bewindslieden. Bij vermelding in het

² <https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Reports/Document/182512d2-a5a3-490c-8a75-39fe3adce5e2?documentId=095d431b-c1da-4674-9a5f-7d21da973a65>

³ <https://rotterdam.raadsinformatie.nl/document/6120146/1/18bb476>

⁴ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR411921/1>

⁵ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR403995>

⁶ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR412846/1>

register krijgen lobbyisten een pas waarmee zij deze ruimten kunnen betreden. Het is dan voor iedereen duidelijk zichtbaar dat deze lobbyisten een kennelijk particulier belang dienen én toenadering hebben gezocht tot de gebouwen waar volksvertegenwoordigers en bestuurders zich ophouden. Dit is ook de bedoeling. Het lobbyistenregister is namelijk ingesteld om de transparantie ten aanzien van externe beïnvloeding van volksvertegenwoordigers en bestuurders te bevorderen. Overigens moeten lagere overheden zich ook aanmelden als lobbyist in het register, dat halfjaarlijks wordt ververst.

Eind 2015 hebben Tweede Kamerleden Bouwmeester en Oosenbrug een initiatiefnota ingediend waarin zij een aantal voorstellen doen om lobbyen meer inzichtelijk te maken. De initiatiefnemers hebben met de nota drie doelen voor ogen: 1) mensen een gelijke kans geven tot beïnvloeding van publiek beleid; 2) het organiseren van tegenspraak als randvoorwaarde voor de kwaliteit van publiek beleid; en 3) het versterken van de controlerende rol van de wetgevende macht. In de initiatiefnota wordt aan de bestuurlijke macht zeven aanbevelingen gedaan. Een van de aanbevelingen betreft het opnemen van een lobbyparagraaf in voorstellen van, in dit geval, het kabinet. De lobbyparagraaf maakt inzichtelijk welke personen of groepen hun belangen kenbaar hebben gemaakt tijdens de fase van besluitvorming en wat daarmee is gedaan. De Tweede Kamer heeft zich meermaals uitgesproken voor het instellen van een dergelijke lobbyparagraaf. Maar erkende lobbyisten en experts op het gebied van bestuurlijke integriteit zijn óók voorstander van een dergelijke paragraaf, blijkt uit een bijlage van de initiatiefnota⁷.

Een nieuw voorstel onzerzijds is de invoering van een openbaar register waarin ambtenaren van de gemeente Rotterdam rapporteren over de benadering van rechtspersonen met een kennelijk particulier belang tijdens diensttijd. Wij zien noodzaak tot invoering van een dergelijk register omdat niet alle belanghebbenden even behept zijn in het kunnen of willen benaderen van ambtenaren op manieren die contact met de gemeente buiten de formele route mogelijk maken. Dit leidt tot een ongelijk speelveld en daardoor tot een disbalans in de belangen die een rol spelen in de totstandkoming van publiek beleid. En dat willen we niet. Als randvoorwaarde stellen wij dat de ambtenaren aan de rechtspersonen in kwestie kenbaar hebben gemaakt dat zij de benadering beschouwen als lobbyactiviteit en deze om die reden zullen opnemen in het openbaar register. Wij willen geenszins tornen aan de toegankelijkheid en slagvaardigheid van ambtenaren om het goede te doen aan de stad, wél aan onevenredige en ongevroagde beïnvloeding door derden die een kennelijk particulier belang dienen.

⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-650596>

Het voorstel

Ons voorstel bestaat uit twee delen:

1. Wij voeren een openbaar register in waarin leden van het college alsmede een nog vast te stellen top 20 aan ambtenaren van de gemeente Rotterdam rapporteren over benadering van rechtspersonen. Dit register neemt de vorm aan van een rapportageplicht, mits zij vooraf aan de betreffende rechtspersonen kenbaar hebben gemaakt dat zij de benadering beschouwen als lobbyactiviteit. Als vorm van pilot willen we in eerste instantie dat een zogenoemde top 20 aan ambtenaren wordt gehouden aan de rapportageplicht en dat het college deze zelf vaststelt.

2. Wij stellen voor in de publicaties van de gemeente Rotterdam waarin uitgangspunten voor beleid zijn vervat standaard in een paragraaf de namen van personen en organisaties te vermelden die in navolging van raadpleging door de auteurs advies hebben uitgebracht. Dit heeft als doel te laten zien welke belangen zijn gewogen voordat eventuele voorstellen voor nieuw beleid tot stemming in de gemeenteraad komen. Op deze manier kunnen raadsleden oordelen of alle mogelijke belangen afdoende zijn gewogen en welke invloed derden hebben uitgeoefend op de totstandkoming van nieuw beleid.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

Geen.

Het bijbehorende ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Ontwerpbesluit Lobbyen in Rotterdam inzichtelijk

Gelezen het initiatiefvoorstel “Lobbyen in Rotterdam inzichtelijk” van het lid R.T.J. van der Velden;

overwegende dat:

1. Rechtspersonen met een kennelijk belang toenadering zoeken tot leden van het college en ambtenaren in dienst van de gemeente Rotterdam, met als doel beïnvloeding van het te voeren beleid;
2. Het bij totstandkoming van beleid belangrijk is te laten welke belangen zijn gewogen;

besluit het college op te dragen:

1. Een openbaar register in te voeren waarin vermeld komt te staan welke rechtspersonen op welk moment leden van het college alsmede een top 20 aan ambtenaren van de gemeente Rotterdam tijdens dienst hebben benaderd met als doel het dienen van een kennelijk particulier belang. Het register neemt de vorm aan van een rapportageplicht.
2. In publicaties van de gemeente Rotterdam waarin uitgangspunten voor beleid zijn vervat standaard in een paragraaf de namen van personen en organisaties te vermelden die in navolging van raadpleging door de auteurs advies hebben uitgebracht, teneinde te laten zien welke belangen zijn gewogen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van **XX XX**,

De voorzitter, De griffier